

The Effect of Spiritual Intelligence and Moral Education on The Performance of Principals of Elementary Schools in the City Delfan, Lorestan Province

Seyede Fateme Khalili^{1*}, Ghanbar Ali Delfan Azari², Azita Delfan Azari³

¹ Master of Education, Educational Management, Islamic Azad University, Electronic Branch, Tehran, Iran.

² Assistant Professor, Islamic Azad University, South Department, Tehran, Iran.

³ Assistant Professor, Islamic Azad University, Chaloos Branch, Tehran, Iran.

* Corresponding author: fafakhalili9@gmail.com

Received: 2025-01-21

Accepted: 2025-04-21

Abstract

Background and Aim: Today, the role and importance of spiritual intelligence and moral education in the lives of individuals and societies has been achieved more than before. Accordingly, the present study was conducted with the aim of explaining the effect of spiritual intelligence and moral education on the performance of female principals of elementary schools. **Methods:** The current research was applied in terms of purpose, and based on the method, it was descriptive of the correlation type. The statistical population of this research is all female principals of elementary schools in Delfan city, Lorestan province, whose number was reported to be 48. Due to the small size of the research population, the entire population was selected as a sample using the census method. Data collection tools were the spiritual intelligence questionnaire of Hamid and Sidiqiu (2021), the moral education questionnaire of Askarian Begdeli et al. (2017) and the performance questionnaire of Moslehi managers. 2013) was in the present study, the face validity of the questionnaires was confirmed by the supervisor and consultant and a number of experts, and due to the standard nature of the questionnaires, its content validity was trusted. In order to check the reliability of the tool, Cronbach's alpha coefficient was used and the reliability of the questionnaires was calculated and confirmed as 0.895, 0.842 and 0.811 respectively. In the inferential method, the structural equation model method was used to investigate the causal relationships between the research variables, and the structural equation model and regression analysis were used. **Results:** Based on the results, it was found that spiritual intelligence has a positive and significant effect on the performance of managers ($\beta=0.78$, $p=0.0001$), and moral education has a positive and significant effect on the performance of managers ($\beta=0.81$, $p=0.0001$).) is Based on the regression results, it was found that spiritual intelligence has 27% ability to predict managers' performance and moral education has 79% ability to predict managers' performance. **Conclusion:** Spiritual intelligence and moral education have an effect on the performance of female principals of primary schools.

Keywords: Spiritual intelligence, Moral education, Performance of managers

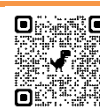
© 2019 Journal of New Approach to Children's Education (JNACE)

This work is published under CC BY-NC 4.0 license.
Authors.

© 2022 The

How to Cite This Article: Khalili, F, et al. (2025). The Effect of Spiritual Intelligence and Moral Education on The Performance of Principals of Elementary Schools in the City Delfan, Lorestan Province . *JNACE*, 7(2): 98-109.

تاثیر هوش معنوی و تربیت اخلاقی بر عملکرد مدیران خانم مدارس ابتدایی شهرستان دلفان استان لرستان

سیده فاطمه خلیلی^{۱*}، قنبرعلی دلفان آذری^۲، آذیتا دلفان آذری^۳

^۱ کارشناسی ارشد رشته علوم تربیتی، گرایش مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد الکترونیکی، تهران. ایران.
^۲ استادیار، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران جنوب، تهران، ایران.
^۳ استادیار، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد چالوس، چالوس، ایران.
* نویسنده مسئول: fafakhalili9@gmail.com

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۴/۰۲/۰۱

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۳/۱۱/۰۲

چکیده

زمینه و هدف: امروزه نقش و اهمیت هوش معنوی و تربیت اخلاقی در زندگی افراد و جوامع بیش از پیش به دست آمده است بر همین اساس پژوهش حاضر با هدف تبیین تاثیر هوش معنوی و تربیت اخلاقی بر عملکرد مدیران خانم مدارس ابتدایی انجام شد. روش پژوهش: پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی، و بر مبنای روش، توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری این پژوهش تمامی مدیران خانم مدارس ابتدایی شهرستان دلفان استان لرستان است که تعداد آنها ۴۸ نفر گزارش شد. به علت کم بودن جامعه پژوهش از روش تمام شماری (سرشماری) همه جامعه به عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه هوش معنوی حامید و سیدیکیو (۲۰۲۱)، پرسشنامه تربیت اخلاقی عسکریان بیگدلی و همکاران (۱۳۹۷) و پرسشنامه عملکرد مدیران مصلحی (۱۳۹۱) بود. در پژوهش حاضر روایی صوری پرسشنامه‌ها توسط استاد راهنما و مشاور و تعدادی از متخصصان تایید شد، همچنین به دلیل استاندارد بودن پرسشنامه‌ها، به روایی محتوایی آن اعتماد شد. به منظور بررسی پایایی ابزار از ضریب آلفای کرونباخ استفاده و پایایی پرسشنامه‌های مذکور به ترتیب ۰/۸۹۵، ۰/۸۴۲ و ۰/۸۱۱ محاسبه و تایید شد. در روش استنباطی از روش مدل معادلات ساختاری، به منظور بررسی روابط علی بین متغیرهای پژوهش از مدل معادلات ساختاری و تحلیل رگرسیون استفاده شد. یافته‌ها: بر اساس بر اساس نتایج مشخص شد هوش معنوی بر عملکرد مدیران خانم مدارس ابتدایی تاثیر مثبت و معناداری دارد ($\beta=0/78, P=0/001$)، همچنین تربیت اخلاقی بر عملکرد مدیران خانم مدارس ابتدایی تاثیر مثبت و معناداری دارد ($\beta=0/81, P=0/001$)، است. بر اساس نتایج رگرسیون مشخص شد هوش معنوی ۲۷ درصد قابلیت پیش‌بینی عملکرد مدیران و تربیت اخلاقی ۷۹ درصد قابلیت پیش‌بینی عملکرد مدیران را دارد. نتیجه‌گیری: هوش معنوی و تربیت اخلاقی بر عملکرد مدیران خانم مدارس ابتدایی تاثیر دارد.

واژگان کلیدی: هوش معنوی، تربیت اخلاقی، عملکرد مدیران

تمامی حقوق نشر برای فصلنامه رویکردی نو بر آموزش کودکان محفوظ است.

شیوه استناد به این مقاله: خلیلی، سیده فاطمه؛ دلفان آذری، قنبر علی؛ دلفان آذری، آذیتا. (۱۴۰۴). تاثیر هوش معنوی و تربیت اخلاقی بر عملکرد مدیران خانم مدارس ابتدایی شهرستان دلفان استان لرستان. فصلنامه رویکردی نو بر آموزش کودکان، ۷(۲): ۱۰۹-۹۸.

مقدمه
آموزش و پرورش وجود دارد، عدم بهره‌وری و عدم بهبود عملکرد مدیران است. مدیران مدارس با توجه به نقش کلیدی

در حال حاضر، مسئله‌ی عمده‌ای که در سازمان‌ها مخصوصاً

داشتن عملکردی همراه با بصیرت و مهربانی است (گلزار، غلامی، زارعی جلیانی، ۱۴۰۴). هوش معنوی یکی از توانایی‌هایی است که آگاهی فردی و اجتماعی بالایی را در بر می‌گیرد (دارابی دانالو، ۱۴۰۳). در سال‌های اخیر معنویت به عنوان یک جنبه‌ی مهم کنش انسان‌گرایانه که در رابطه پایایی با سلامت و بهبودی روان قرار دارد مورد توجه قرار گرفته است. هوش معنوی سازه‌های معنویت و هوش را درون یک سازه‌ی جدید ترکیب می‌کند. در حالی که معنویت با جستجو و تجربه به عناصر مقدس، معنا و هوشیاری اوج یافته در ارتباط است، هوش معنوی مستلزم توانایی‌هایی است که چنین موضوعات معنوی برای تطابق و کنش اثربخش و تولید محصولات و پیامدهای با ارزش استفاده می‌کند. بشر همواره در پی رسیدن به شادی و نشاط، ذوق و خلاقیت، امید و آرامش، سلامت روح و روان و تمامی ارزش‌های انسان است (کیانفر، شعبانی، حسین پور، ۱۳۹۹). سازمانی که از هوش معنوی برخوردار است از چهار توانایی درک صحیح از شرایط پیچیده سازمانی و عملکرد موثر، توانایی تفسیر نشانه‌های موجود در محیط و عملکرد براساس آنها، توانایی توسعه و بکارگیری دانش مربوط به فعالیت‌های اجرایی و توانایی انعکاس تجارب گذشته و یادگیری از آنها برخوردار می‌باشد (Alamanda, Ahmad, Putra & Hashim, 2021). معنویت و هوش معنوی در ایجاد ارزش‌ها و دیدگاه‌های افراد نقش عمده‌ای ایفا می‌کند. از این رو بررسی این مفهوم در مدارس بسیار حیاتی و ضروری خواهد بود چرا که افراد با چیزی بیش از جسم و فکر خود وارد محیط کار می‌شوند. آنها روح منحصر به فرد خود را با خود به محیط کار می‌آورند. در آموزش، هوش معنوی سازگاری و قدرت عاطفی را ترکیب می‌کند و برای کمک به دانش آموزان و معلمان در ایجاد اهداف و ایده‌آل و درک محیط اطرافشان حیاتی است (Ma & Wang, 2022). از سوی دیگر تربیت اخلاقی به فرایندی گفته می‌شود که به همراه پرورش و آموزش، انگیزه و توانایی افراد برای انتخاب درست و اجرای اعمال و رفتارهای اخلاقی است. این فرایند به انگیزه‌ها، ارزش‌ها، اعتقادات و اصول اخلاقی فرد می‌پردازد تا آنها را در تصمیم‌گیری‌ها و رفتارهایشان تحت تأثیر قرار دهد (روستا، صفری، ابراهیمی، متقی، ۱۴۰۳). اخلاق کاری نگرش کارکنان را نسبت به کار و سازمانی که در آن کار می‌کنند را نشان می‌دهد (Choe, Kim, Lee & Kim, 2021). در تدریس، حساسیت اخلاقی برای شناسایی و حل معضلات اخلاقی ضروری است. علاوه بر این، در مدارس چندفرهنگی، پیشینه‌های مختلف دانش‌آموزان، معلمان و والدین ما را به ایجاد فرهنگ مدرسه مشترک که به تنوع ارزش می‌دهد و درک می‌کند، به چالش می‌کشد (Zhang, Li, Xu & Gong, 2020).

که در سازمان دارند، باید به عنوان رهبرانی که توانایی‌ها و مهارت‌های لازم برای موفقیت تیم و سازمان را دارند، عمل کنند. اما مشکل اصلی در این است که بسیاری از مدیران عقب مانده از نظر مهارت‌ها، رهبری و توانمندی‌های مورد نیاز برای مواجهه با چالش‌ها و رسیدن به اهداف سازمانی هستند (محقق و شیرعلیزاده، ۱۴۰۳). عواملی نظیر کمبود انگیزه، عدم توجه به توسعه حرفه‌ای، نقص در ارتباطات بین فردی، عدم قدرت تصمیم‌گیری مؤثر، عدم توانایی در مدیریت منابع انسانی و مالی، ناتوانی در برنامه‌ریزی و مدیریت زمان، ترس از اتخاذ تصمیمات مهم و ... می‌تواند باعث عدم بهره‌وری و عدم بهبود عملکرد مدیران شود (عمورضایی، اسلامی مفیدآبادی، ابراهیمی شقاقی، ۱۴۰۳).

Pianda (2018) تعریف می‌کند که اساس عملکرد مدیران دانش و توانایی است که با نگرش‌های کاری و به کارگیری آنها در کارها و محیط‌های کاری تقویت می‌شود و همچنین به نیازهای کاری از پیش تعیین شده مرتبط است. عملکرد یکی از مهمترین عناصری است که یک فرد برای انجام صحیح وظایف شغلی باید داشته باشد (Arya, Adriansyah & Saprialman, 2023). علاوه بر این، مدیریت اگر به صورت گسترده توزیع شود، تأثیر بیشتری بر مدارس و دانش آموزان دارد. بنابراین، مدیران باید تلاش کنند تا همه کارکنان مدرسه را درگیر کنند، مقابله کنند، وظایف آموزشی را انجام دهند و منابع لازم را برای حمایت از تحول یاددهی-یادگیری بسیج کنند به عبارت دیگر، نیاز به رهبری در مدارس برای دو هدف: برای انسجام تیمی و برای بهبود عملکرد معلم حیاتی است (Yusra, Citra & Rosnita, 2023). از این جهت، اهمیت ارتقای مهارت‌ها و کسب دانش جدید توسط مدیران، ایجاد روحیه کار تیمی، ارتقای سطح انگیزه و ارتقاء عملکرد مدیران به عنوان یکی از اصول اساسی موفقیت اجتناب‌ناپذیر است. برای حل این مسئله، نیاز به برنامه‌ریزی ارتقاء مهارت‌ها، ارائه آموزش‌های تخصصی، ارتقاء فرهنگ سازمانی، ارائه بازخوردهای سازنده و ایجاد فرصت‌های توسعه حرفه‌ای برای مدیران می‌باشد (تاجی پور، مهدوی نسب، گودرزوندچگینی، محبیان فر، ۱۴۰۳).

از جمله عواملی که بر عملکرد مدیران مؤثر است، هوش معنوی است. هوش معنوی توانایی تجربه حالت‌هایی است که به افراد امکان دستیابی به دانش و فهم بیشتر را می‌دهد و زمینه را برای رسیدن به کمال و ترقی در زندگی فراهم می‌سازد (Timang, Nadeak & Sihotang, 2021). هوش معنوی عبارت‌اند از میزان استعداد یک فرد برای درک بعد غیرمادی انسان و میزان توانایی او در درک باورهایش و شامل توانایی حفظ تعادل فکری و آرامش درونی و هدایت شناختی انسان و

عاطفی مدیران بر عملکرد کارکنان، تأثیر مثبت و معناداری دارد. نعمتی و بخشی (۱۳۹۶) پژوهشی با هدف رابطه هوش معنوی و اخلاق کاری با عملکرد شغلی انجام دادند. نتایج نشان داد که رابطه هوش معنوی و ابعاد آگاهی متعالی و توسعه حالت آگاهی با عملکرد شغلی مثبت و معنی‌دار می‌باشد. رجمانی و رجب‌دردی (۱۳۹۵) پژوهشی با هدف بررسی تأثیر اخلاق حرفه‌ای بر عملکرد سازمانی در مدیران صنعتی استان فارس انجام دادند. یافته‌ها نشان می‌دهد که اخلاق حرفه‌ای بر عملکرد سازمانی اثرگذار است.

Soonyekhun, Poolkrajang & Papanai (2024) پژوهشی با هدف توسعه الگوی مدیریت آموزش تربیت اخلاقی مشارکتی استراتژیک در دانشکده‌های فنی حرفه‌ای خصوصی انجام دادند. یافته‌ها بر اهمیت مدیریت اخلاقی در موسسات آموزش حرفه‌ای خصوصی به عنوان سنگ بنای پرورش مسئول اخلاقی و حمایت از اهداف توسعه ملی تأکید می‌کند.

Panyiwi Kessi, Suwardi, Mukhtar, Asmawiyah & Pratiwi (2022) پژوهشی با هدف رهبری اسلامی، هوش عاطفی و هوش معنوی بر شورکار و عملکرد مدرسان انجام دادند. نتایج مطالعه نشان داد که رهبری اسلامی بر روحیه، هوش هیجانی و هوش معنوی تأثیر مثبت و معناداری داشته و باعث افزایش روحیه کارکنان می‌شود.

Lona, Fanggihade, Nursiani & Maak (2020) پژوهشی با هدف تأثیر هوش هیجانی، هوش فکری، هوش معنوی بر عملکرد کارکنان انجام دادند. نتایج این پژوهش حاکی از آن است که هوش هیجانی بر عملکرد کارکنان تأثیر مثبت و معناداری دارد.

Krisnanda & Surya (2019) پژوهشی با هدف تأثیر هوش هیجانی و معنوی بر رهبری تحول‌آفرین و تأثیر آن بر عملکرد کارکنان انجام دادند. نتایج نشان داد که هوش هیجانی و هوش معنوی تأثیر مثبت و معناداری بر عملکرد کارکنان دارد. Malik & Tariq (2016) پژوهشی با هدف تأثیر هوش معنوی بر عملکرد سازمانی انجام دادند. مطالعات متعدد نشان داده است که تدریس ماهیتاً یک فعالیت اخلاقی است.

Narvaez (2007) بر این باور است که «از آنجایی که انسان‌ها برای سیگنال‌دهی هیجانی و انگیزه اجتماعی طراحی شده‌اند، یک معلم دلسوز و حامی به راحتی همدلی و رفتار اجتماعی و همچنین انگیزه یادگیری را در دانش‌آموزان پرورش می‌دهد. آموزش مستلزم پاسخگویی به دانش‌آموز به عنوان یک انسان شایسته است.» به گفته هانسن، هر لحظه از زندگی در کلاس درس پیام‌های اخلاقی را منتشر می‌کند (Goktas, Aktug & Gezginici, 2023).

بر اساس نتایج پژوهشی می‌توان گفت، هوش معنوی و تربیت

تربیت اخلاقی به وسیله آموزش اصول اخلاقی، ترسیم و تقویت ارزش‌های اخلاقی مانند انصاف، احترام، صداقت، مسئولیت‌پذیری، مهربانی، تواضع و ... انجام می‌شود. اهداف این فرایند شامل تقویت نظم داخلی، افزایش همکاری، برقراری روابط پویا و سالم، توسعه مهارت‌های اجتماعی و انسانی، پیشگیری از رفتارهای ناخوشایند و ارتقای کیفیت اعمال و رفتارهای انسانی است (محمدی، حبیبی، اسدزاده، ۱۴۰۲). تربیت اخلاقی نقش مهمی در جامعه، خانواده، مدارس، سازمان‌ها و جامعه ایفا می‌کند و به عنوان پایه و اساسی برای رشد و توسعه انسان‌ها در جوامع مختلف مورد توجه قرار می‌گیرد. این فرایند شامل آموزش مهارت‌های اخلاقی، ارزش‌های اجتماعی و اعتقادات انسانی است و به وسیله آموزش معیارهای اخلاقی و تعهد به رعایت آنها، فرد را به انسانی با اخلاق سالم و مسئول تبدیل می‌کند (خادمی، ویسکریمی، جمشیدی نسب، جودکی، کریمی، ۱۴۰۲).

امروزه نقش و اهمیت هوش معنوی و تربیت اخلاقی در زندگی افراد و جوامع بیش از پیش به دست آمده است. به طور خاص، در عرصه آموزش و پرورش، مدیران مدارس ابتدایی تصمیمات مهمی را در راستای پیشرفت و توسعه دانش‌آموزان و مدرسه به عهده دارند. هوش معنوی و تربیت اخلاقی هر دو نقش بسیار مهمی در توانایی و عملکرد مدیران ایفا می‌کنند. این دو عامل به صورت ترکیبی توانایی‌های مدیریتی و رهبری مدیران را بهبود می‌بخشند و تأثیر مثبتی بر عملکرد، ارتقاء کیفیت تصمیم‌گیری‌ها، ارتقاء مهارت‌های ارتباطی و حل مسائل، توانایی برنامه‌ریزی و اجرا و مدیریت استراتژیک دارند (زندى و همکاران، ۱۳۹۹). باقری ششکل و رضائی دیزگاه (۱۴۰۳) پژوهشی با هدف رابطه هوش معنوی با اخلاق کار کارکنان آموزش و پرورش استان گیلان انجام دادند. یافته‌های حاصل از تحلیل داده‌ها نشان داد بین هوش معنوی و اخلاق کار کارکنان آموزش و پرورش استان گیلان رابطه معنادار و مستقیمی وجود دارد. مقدم حسینی (۱۴۰۳) پژوهشی با هدف پیش‌بینی عملکرد مدیران مدارس در توانمندسازی معلمان و کارکنان مدرسه بر اساس هوش معنوی و معنویت در محیط کار با میانجیگری هوش سازمانی انجام دادند. نتایج نشان داد هوش معنوی بر عملکرد مدیران در توانمندسازی اثر مستقیم و اثر کل معناداری دارند. مولایی و جهانیان (۱۴۰۱) در پژوهشی با هدف نقش هوش معنوی بر عملکرد مدیران مدارس نشان داد هوش معنوی تأثیر مثبتی بر عملکرد مدیران دارد. سیفی و ویسه (۱۴۰۰) پژوهشی با هدف تأثیر هوش معنوی و هوش عاطفی مدیران بر عملکرد کارکنان با نقش میانجی اخلاق کاری انجام دادند. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که هوش معنوی و هوش

فرضیه‌های پژوهش

۱. هوش معنوی مدیران خانم مدارس ابتدایی به طور مثبت و معنادار بر عملکرد آن‌ها تأثیر دارد.
۲. تربیت اخلاقی مدیران خانم مدارس ابتدایی به طور مثبت و معنادار بر عملکرد آن‌ها تأثیر دارد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی، و بر مبنای روش، توصیفی از نوع همبستگی است که به صورت میدانی انجام شده است. جامعه آماری این پژوهش تمامی مدیران خانم مدارس ابتدایی شهرستان دلفان استان لرستان است که تعداد آنها ۴۸ نفر گزارش شد. در پژوهش حاضر حجم نمونه به علت کم بودن جامعه پژوهش از روش تمام شماری (سرشماری) همه جامعه به عنوان نمونه انتخاب شدند. در پژوهش حاضر به منظور بررسی پایایی ابزار مورد استفاده از ضریب آلفای کرونباخ استفاده و تایید شد. از آمار توصیفی، جهت توصیف متغیرهای زمینه‌ای پرسشنامه (سن، جنسیت، تعداد سنوات خدمت و...) و به صورت شاخص‌های فراوانی و درصد فراوانی در صورت توصیفی با استفاده از نرم افزار Spss18 استفاده شد. در روش استنباطی از روش مدل معادلات ساختاری، به منظور بررسی روابط علی بین متغیرهای پژوهش از مدل معادلات ساختاری استفاده شد.

ابزار پژوهش

در پژوهش حاضر برای سنجش هوش معنوی از پرسشنامه هوش معنوی (Hameed & Siddiqui, 2021) استفاده شده است. این پرسشنامه دارای ۱۶ گویه می‌باشد که هوش معنوی را در ۴ بعد شامل: تفکر وجودی انتقادی (سوالات ۱-۴)، تولید معنای شخصی (سوالات ۵-۸)، آگاهی متعالی (سوالات ۹-۱۲) و گسترش وضعیت آگاهانه (سوالات ۱۳-۱۶) است بر اساس مقیاس پنج گزینه‌ای لیکرت اندازه‌گیری می‌نماید. در پژوهش Hameed & Siddiqui (2021) روایی این پرسشنامه در بین ۱۸۷ نفر از نخبگان مورد تایید قرار گرفت و پایایی بر اساس ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۶ به دست آمد. به منظور سنجش تربیت اخلاقی از پرسشنامه عسکریان بیگدلی، اطهری و ستار (۱۳۹۷) با ۳۹ سوال و ۶ مولفه شامل عفت (سوالات ۱-۷)، شرم و حیا (۸-۱۴)، غیرت (۱۵-۲۰)، وقار و متانت (۲۱-۲۵)، کرامت (۲۶-۳۱) و عزت (۳۲-۳۹) می‌باشد و بر اساس طیف لیکرت پنج درجه‌ای لیکرت (هرگز، به ندرت، گاهی اوقات، اغلب اوقات و همیشه) است. دامنه امتیاز این پرسشنامه بین ۳۹ تا ۱۹۵ خواهد بود. نقطه برش این پرسشنامه ۱۱۷ است. هر چه امتیاز حاصل شده از این پرسشنامه بیشتر باشد، نشان دهنده میزان بیشتر تربیت اخلاقی خواهد بود و بالعکس. در پژوهش عسکریان

اخلاقی مدیران می‌تواند به بهبود عملکرد، ایجاد روحیه کار تیمی و ارتقاء مهارت‌های مدیریتی آنها کمک کند. بهترین نتیجه‌گیری‌ها زمانی اتفاق می‌افتد که هوش معنوی و تربیت اخلاقی به صورت ترکیبی در محیط کار اجرا شود و مدیران را به بهره‌وری بیشتر و انجام مسئولیت‌هایشان به بهترین نحو بیاورد. در این راستا، بررسی تأثیر هوش معنوی و تربیت اخلاقی بر عملکرد مدیران خانم مدارس ابتدایی شهرستان دلفان استان لرستان، به منظور بررسی و شناخت بهتر نقش این عوامل در بهبود کیفیت آموزش و پرورش این مقطع آموزشی اهمیت دارد. به علاوه، نتایج این پژوهش می‌تواند به مدیران و سازمان‌ها کمک کند تا استراتژی‌ها و برنامه‌های مناسبی برای ارتقاء هوش معنوی و ارزش‌های اخلاقی در محیط کار ایجاد کرده و برای بهبود عملکرد و کارایی خود اقدام کنند. (عمورضایی و همکاران، ۱۴۰۳). با توجه به اهمیت این موضوع و تأثیرات برجسته‌ای که می‌تواند داشته باشد، پژوهش‌های بیشتر و عمیق‌تر در این زمینه ضروری به نظر می‌رسد تا بتوان با دقت بیشتری به تأثیرات هوش معنوی و تربیت اخلاقی بر عملکرد مدیران پرداخت و روش‌ها و راهکارهای مناسب برای بهره‌وری از این تأثیرات را شناسایی کرد. این پژوهش می‌تواند به شناخت و درک بیشتر مفهوم، ابعاد و سایر عوامل مرتبط با تربیت اخلاقی و هوش معنوی منجر شود در ضمن از چهار چوب مورد استفاده و یافته‌های این تحقیق می‌توان در رفع بسیاری از مشکلات و معضلاتی بهره جست که در عصر رقابتی و پرتلاطم امروز تنها به تربیت اخلاقی و هوش معنوی به عنوان مزایای رقابتی در سازمان‌های نوین قابل حل می‌باشد. از آنجاکه آموزش و پرورش، یک نهاد علمی و فرهنگی و تأثیرگذار می‌باشد و از کارکنان و مدیران آگاه و متخصص در زمینه تعلیم و تربیت برخوردار است می‌تواند محیط مناسب جهت سنجش مقیاس و بررسی موضوع باشد که این پژوهش تأثیر هوش معنوی و تربیت اخلاقی بر عملکرد مدیران خانم مدارس ابتدایی شهرستان دلفان استان لرستان پرداخته شده است. امید است که یافته‌های این پژوهش بتواند رهنمودهای کاربردی، به مدیران و کارشناسان و برنامه‌ریزان آموزش و پرورش ارائه دهد تا بتواند از این یافته‌ها در جهت افزایش ارتقاء عملکرد شغلی خود و دستیابی به رسالت و هدف‌های تعیین شده سازمان بهره گیرند و محیط پویا جهت تلاش و کوشش افراد فراهم آوریم. با توجه به اهمیت روزافزون هوش معنوی و تربیت اخلاقی در جوامع امروزی، ضرورت بررسی تأثیر این عوامل بر عملکرد مدیران مدارس ابتدایی، به‌ویژه مدیران خانم، مشخص شده است که این پژوهش به دنبال پاسخ به این سوال است که آیا هوش معنوی و تربیت اخلاقی بر عملکرد مدیران ابتدایی شهرستان دلفان تأثیر دارد.

پرسشنامه‌ها توسط استاد راهنما و مشاور و تعدادی از متخصصان تایید شد. همچنین به دلیل استاندارد بودن پرسشنامه‌های مورد استفاده به روایی محتوایی آن اعتماد شد. به منظور بررسی پایایی ابزار از ضریب آلفای کرونباخ استفاده و پایایی پرسشنامه‌های مذکور به ترتیب ۰/۸۹۵، ۰/۸۴۲ و ۰/۸۱۱ محاسبه و تایید شد.

یافته‌ها

یافته‌های توصیفی پژوهش نشان می‌دهد که از ۴۸ نفر آزمودنی، ۳۲ نفر معادل ۶۶/۷ درصد در رده سنی ۴۰ تا ۵۰ سال و ۱۶ نفر معادل ۳۳/۳ درصد در رده سنی ۵۱ تا ۶۰ سال قرار دارند. ۲۷ نفر معادل ۵۶/۲ درصد دارای مدرک کارشناسی و ۲۱ نفر معادل ۴۳/۸ درصد دارای مدرک کارشناسی ارشد هستند. ۱۸ نفر معادل ۳۷/۵ درصد دارای سابقه خدمت ۱۰-۲۰ سال، ۳۰ نفر معادل ۶۲/۵ درصد دارای سابقه خدمت ۲۱-۳۰ سال هستند. در جدول (۱) شاخص‌های توصیفی آزمودنی‌ها قابل مشاهده است.

بیگدلی و همکاران (۱۳۹۷) روایی محتوایی و صوری و ملاکی این پرسشنامه مناسب ارزیابی شده است. ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شده در پژوهش عسکریان بیگدلی و همکاران (۱۳۹۷) برای این پرسشنامه ۰/۹۵۳ و بالای ۰/۷ برآورد شد. در پژوهش حاضر به منظور سنجش عملکرد مدیران از پرسشنامه مصلحی (۱۳۹۱) با ۵۱ گویه در مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت استفاده شد. این پرسشنامه دارای ۸ گویه شامل مهارت‌های ارتباطی (سوالات ۱-۶)، تصمیم‌گیری (سوالات ۷-۱۳)، تشویق و نوآوری و تغییر (سوالات ۱۹-۱۴) ارتباطات کاری (سوالات ۲۵-۲۰)، مهارت‌های رهبری (سوالات ۳۲-۲۶)، مهارت‌های حرفه‌ای (سوالات ۳۹-۳۳) به کارگیری قابلیت‌های مثبت خود و دیگران (سوالات ۴۵-۴۰)، توسعه فعالیت‌های تیمی (سوالات ۴۶-۵۱) است. طبق پایان نامه جهت روایی صوری پرسشنامه و صحت و سقم سوالات، پرسشنامه ای که در بین تعدادی از مدیران و کارشناسان توزیع شد و پس از اطمینان از نتایج بدست آمده، پرسشنامه در نمونه آماری پژوهش توزیع شد. همچنین پایایی پرسشنامه یا قابلیت اعتماد آن با استفاده از روش اندازه‌گیری آلفای کرونباخ محاسبه شد. در پژوهش حاضر روایی صوری

جدول ۱: آمار توصیفی مربوط به سن مشارکت کنندگان در پژوهش

متغیر	فراوانی	درصد
سن	۳۲	۶۶/۷
	۱۶	۳۳/۳
مدرک	۲۷	۵۶/۲
	۲۱	۴۳/۸
سابقه خدمت	۱۸	۳۷/۵
	۳۰	۶۲/۵

برش نمره پرسشنامه یعنی ۱۱۷ بیشتر است از این رو مدیران مدارس از نظر تربیت اخلاقی در حد مطلوبی هستند. میانگین نمره عملکرد مدیران برابر با ۱۷۰/۳۱ شده که از نقطه برش نمره پرسشنامه عملکرد مدیران که ۱۵۳ است بیشتر است از این رو عملکرد مدیران در این پژوهش نیز در حد مطلوبی قرار دارد.

در جدول (۲) میانگین و انحراف معیار و واریانس برای هر متغیر ارائه شده است. میانگین نمره هوش معنوی مدیران مدارس برابر با ۵۶/۸۵ شده و از نقطه برش پرسشنامه ۴۸ بیشتر است از این رو هوش معنوی مدیران در حد مطلوبی قرار دارد. میانگین تربیت اخلاقی مدیران مدارس برابر با ۱۳۲/۳۷ شده که از نقطه

جدول ۲: توصیف میانگین - واریانس و انحراف معیار متغیرهای پژوهش

متغیرها	میانگین	واریانس	انحراف معیار
هوش معنوی	۵۶/۸۵	۱۳۷/۵۳	۱۱/۷۲
تربیت اخلاقی	۱۳۲/۳۷	۲۶۸/۳۲	۱۶/۴۸
عملکرد مدیران	۱۷۰/۳۱	۴۲۰/۸۵	۲۰/۵۱

جدول ۳: شاخص های نیکویی برازش در مدلسازی معادلات ساختاری

نام شاخص	برآوردهای مدل اصلی	حد مجاز
(کای دو بر درجه آزادی)	۱/۳۷	کمتر از ۳
GFI (نیکویی برازش)	۰/۹۱	بالاتر از ۰/۹
RMSEA (ریشه میانگین مربعات خطای برآورد)	۰/۰۸۸	کمتر از ۰/۱
CFI (برازندگی تعدیل یافته)	۰/۹۲	بالاتر از ۰/۹
NFI (برازندگی نرم شده)	۰/۹۴	بالاتر از ۰/۹
NNFI (برازندگی نرم نشده)	۰/۹۲	بالاتر از ۰/۹
IFI (برازندگی فزاینده)	۰/۹۱	بالاتر از ۰/۹
AGFI (نیکویی برازش تعدیل یافته)	۰/۹۲	بالاتر از ۰/۹

شاخص برازندگی تطبیقی (CFI) (۰/۹۲)، NFI (۰/۹۴) و ضریب شاخص ریشه میانگین مجزورات خطای تقریب (RMSEA) (۰/۰۸۷) گزارش شده است که نتایج نشان می‌دهند که الگوی پیشنهادی پژوهش از برازش مطلوبی برخوردار است.

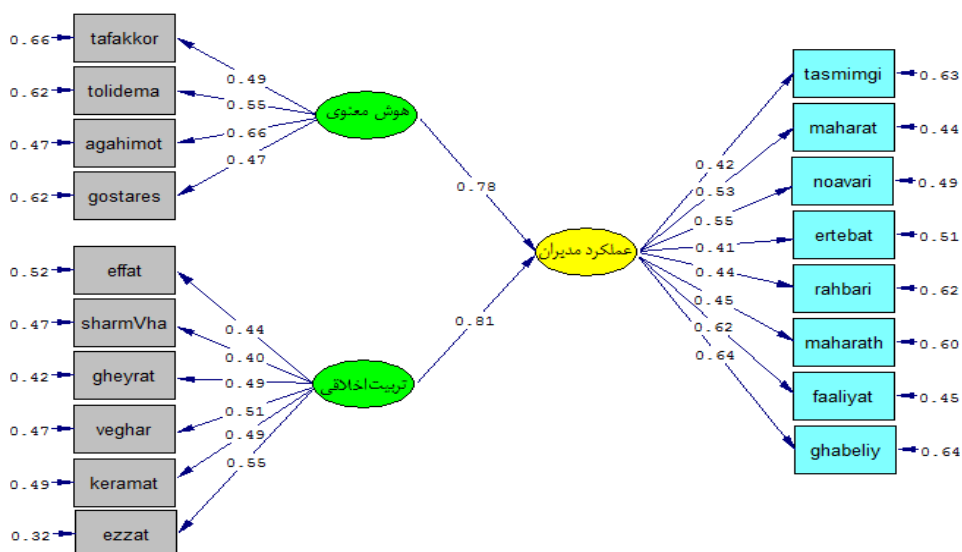
یافته‌های حاصل از نتایج مدل‌سازی معادلات ساختاری حاکی از آن است که در الگوی پیشنهادی شاخص‌های χ^2/df (۱/۳۷)، نیکویی برازش (GFI) (۰/۹۱)، شاخص نیکویی برازش تعدیل یافته (AGFI) (۰/۹۲)، شاخص برازندگی افزایشی (IFI) (۰/۹۱)،

جدول ۴: نتایج آزمون معادلات ساختاری فرضیه

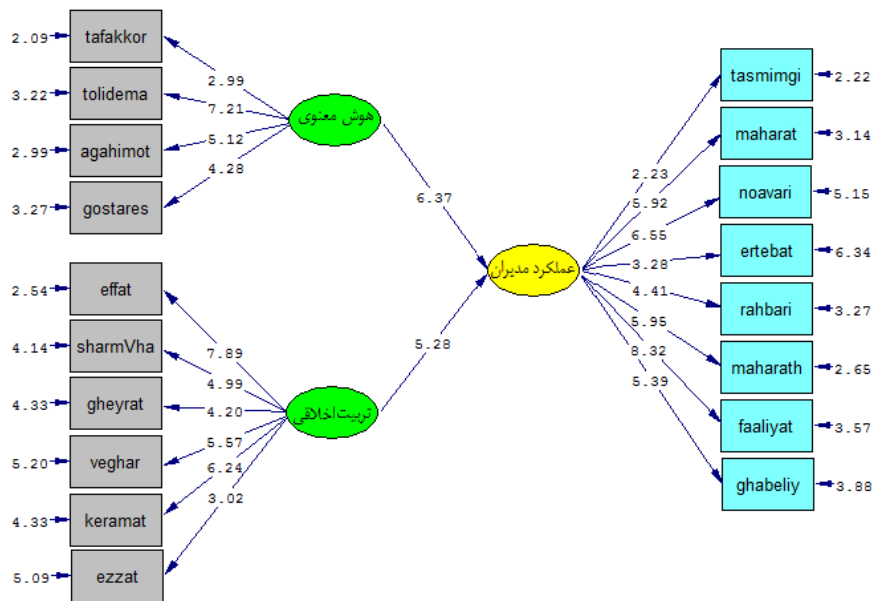
فرضیه	اثر مورد آزمون	ضریب مسیر	آماره تی (t)	نتیجه
۱	هوش معنوی ← عملکرد مدیران	۰/۷۸	۶/۳۷	معنادار
۲	تربیت اخلاقی ← عملکرد مدیران	۰/۸۱	۵/۲۸	معنادار

هستند. از این رو هوش معنوی و تربیت اخلاقی بر عملکرد مدیران خانم مدارس ابتدایی تأثیر دارد. با توجه به مثبت بودن ضرایب مسیر یعنی مقادیر بتا مشخص می‌شود این میزان اثرگذاری مثبت است یعنی با افزایش هوش معنوی و تربیت اخلاقی عملکرد مدیران در جهت مثبت افزایش می‌یابد.

با توجه به نتایج خلاصه شده از برازش مدل معادلات ساختاری در جدول (۴) مشخص شد طبق ضریب مسیر، تأثیر هوش معنوی بر عملکرد مدیران ($\beta=0.78, p=0.001$) و تأثیر تربیت اخلاقی بر عملکرد مدیران ($\beta=0.81, p=0.001$) است چون مقدار آماره تی (t) آنها در هر دو رابطه بیشتر از ۱/۹۶، معنادار

شکل ۱: نمودار ضرایب عاملی و ضریب مسیر مدل روابط بین متغیرهای پژوهش

شکل ۲: نمودار مقادیر آماره t روابط بین متغیرهای پژوهش

جدول ۵: نتایج رگرسیون جهت میزان پیش بینی عملکرد مدیران بر اساس هوش معنوی و تربیت اخلاقی

شاخص آماری متغیر ملاک	متغیر پیش بین	ضرایب بتای غیر استاندارد	ضرایب بتای استاندارد	ضریب t	سطح معناداری	ضریب تعیین (R ²)
عملکرد مدیران	عدد ثابت	۳۷/۵۲۹	-	۲/۸۵	۰/۰۰۷	۰/۷۲۶
	هوش معنوی	۰/۴۸۶	۰/۲۷۹	۲/۵۴	۰/۰۱۵	
	تربیت اخلاقی	۰/۷۹۵	۰/۶۳۴	۵/۸۱	۰/۰۰۱	

مدیران را افزایش داده و رفاه و کیفیت زندگی آنان را افزایش دهد. معنویت در محل کار شامل آگاهی از این است که احترام و شناخت متقابل فراتر از خودمان و محیط خصوصی ما است، اما برای همه افرادی که به طور منظم یا تصادفی با آنها کار می‌کنیم نیز صدق می‌کند، که منجر به شرایط کاری مطلوب‌تر و افزایش بازگشت سرمایه معنوی می‌شود. از این رو معنویت یکی از عوامل کلیدی موفقیت مؤسسات آموزشی و در نهایت زندگی حرفه‌ای مدیران مدارس به شمار می‌رود. هوش معنوی توانایی درک عمیق و نگرش مثبت برای حل مشکلات را در مدیران به ارمغان می‌آورد. هوش معنوی مدیران باعث توانایی ایجاد معنا بر اساس درک عمیق سؤالات وجودی، آگاهی و توانایی استفاده از سطوح مختلف آگاهی در حل مسئله، آگاهی از پیوند همه موجودات با یکدیگر و به ماوراء می‌شود. هوش معنوی عامل اصلی مرتبط با تصمیم مدیر مدرسه برای ترک یا ماندن در حرفه و رضایت شغلی آنهاست، رضایت شغلی با شرایط کاری مرتبط است و سطح حرفه ای بودن عامل کلیدی در جذب و حفظ موفقیت‌آمیز مدیران است. محققان دریافته‌اند که معنویت شامل جستجوی فرد برای تحقق بخشیدن به پتانسیل خود برای معنای بیشتر و هدف زندگی در کار خود، در کنار

یافته‌های حاصل از تحلیل رگرسیون حالی از آن است که ضریب تعیین ۰/۷۲۶ است، یعنی ۷۲ درصد از عملکرد مدیران همزمان توسط هوش معنوی و تربیت اخلاقی تبیین می‌شود. بر اساس ضرایب بتای استاندارد حاکی از آن است که به ازای یک واحد افزایش در هوش معنوی مدیران، عملکرد مدیران را ۰/۲۷ واحد افزایش می‌دهد، یعنی هوش معنوی ۲۷ درصد قابلیت پیش‌بینی عملکرد مدیران را دارد. از طرفی به ازای یک واحد افزایش در تربیت اخلاقی، عملکرد مدیران را ۰/۶۳۴ واحد افزایش می‌دهد، یعنی شاخص تربیت اخلاقی ۶۳ درصد قابلیت پیش‌بینی عملکرد مدیران را دارد. بر این اساس مبنی بر این که هوش معنوی و تربیت اخلاقی بر عملکرد مدیران خانم مدارس ابتدایی تأثیر دارد، مورد تأیید قرار می‌گیرد.

بحث و نتیجه گیری

بر اساس نتایج مشخص شد هوش معنوی و تربیت اخلاقی تأثیر مثبت و معناداری بر عملکرد مدیران خانم مدارس ابتدایی دارد، از این رو می‌توان گفت هوش معنوی نه تنها ممکن است استرس، تعارض و غیبت را کاهش دهد، بلکه عملکرد کاری

و هوش معنوی افرادی را در حوزه آموزش و پرورش احصا کرده تا بدین وسیله زمینه مدیریت صحیح را در آنها پرورش دهند. (۲) دست اندرکاران آموزش و پرورش در حوزه استخدام فیلترهای گزینشی را طوری طراحی کنند تا افرادی که دارای تربیت اخلاقی و هوش معنوی هستند در حوزه مدیریت گمارده شوند. (۳) بهتر است بعد از استخدام و گزینش افراد جدیدالورود در حوزه آموزش و پرورش دوره‌های دانش-افزایی مبتنی بر هوش معنوی و تربیت اخلاقی، برنامه-ریزی، سازماندهی و اجرایی شود. (۳) اساساً وزارت آموزش و پرورش بایستی دوره‌های تربیت اخلاقی و هوش معنوی را جزء سرفصل‌های اجباری برای معلمان و مدیران قرار دهد و برای این امر مهم محتوا طراحی کند و مدرسانی در این باره در نظر بگیرد. (۴) دادن-استقلال به مدیران در سطح مدارس و مشارکت دادن آنها در فرآیندهای تصمیم‌گیری آموزش و پرورش می‌تواند احساس مالکیت و دلبستگی شغلی آنها را افزایش دهد. از این رو تشویق مدیران جهت شرکت در جلسات و اشتراک-گذاری ایده‌های آنان از پیشنهادها و پژوهش حاضر ذیل افزایش عملکرد مدیریت است (۵) لازم است در پژوهش‌های آتی به کاربرد هوش معنوی و تربیت اخلاقی در ادارات کل آموزش و پرورش و سایر سازمان-ها با هدف اعتباربخشی همه-جانبه و مقایسه یافته‌ها اختصاص یابد. (۶) پیشنهاد می‌شود آسیب-شناسی هوش معنوی و تربیت اخلاقی کارکنان و مدیران در اکثر سازمان-ها و آزمون رابطه هوش معنوی و تربیت اخلاقی با عملکرد مدیران مورد بحث قرار گیرد. (۷) لازم است میزان برخورداری مدیران مدارس دولتی از هوش معنوی و تربیت اخلاقی در مقایسه با مدارس خصوصی پرداخته شده و نتایج آن اشاعه و منتشر یابد. محدودیت‌های پژوهش نیز شامل: این پژوهش در سال ۱۴۰۳ انجام شده است و نتایج آن قابل تعمیم به سال‌های آتی نمی‌باشد. در پژوهش حاضر به دلیل حجم کم جامعه آماری از روش نمونه‌گیری سرشماری (تمام شماری) برای انتخاب نمونه پژوهش استفاده شده است. عدم استفاده از روش‌های نمونه‌گیری دیگر از محدودیت‌های پژوهش حاضر است. محدودیت دیگر مربوط به جامعه مورد مطالعه است که فقط مدیران خانم مدارس ابتدایی شهرستان دلفان انتخاب شده و نتایج ممکن است در مورد مدیران آقا در سطح مدارس ابتدایی فرق کند.

موازن اخلاقی

در این مطالعه اصول اخلاق در پژوهش شامل رضایت آگاهانه از مشارکت‌کنندگان در پژوهش و حفظ اطلاعات محرمانه آنها رعایت گردیده است.

احساس قوی جامعه و نیاز به کمک به بهبود جامعه است. از این رو ارزش‌های معنوی مدیران مدارس برای تعالی و رشد افراد ضروری است. معنویت به القای ارزش‌ها و فرهنگ‌سازی در یک موسسه آموزشی کمک می‌کند. ارزش‌های معنوی فراتر از دانش و مهارت است. اکثر محققان بر این باورند که هوش معنوی توانایی تجربه شده‌ای است که به مدیران مدارس امکان می‌دهد به دانش و درک بیشتری دست یابند و زمینه‌ای برای دستیابی به کمال و پیشرفت در زندگی معلمان و دانش-آموزان فراهم کنند. از این رو مدیران مدارس که هوش معنوی را تجربه می‌کنند با توانایی و بهبود عملکرد خود در مدیریت مواجه می‌شوند. از طرفی تربیت اخلاقی و تعهد مدیران می‌تواند زمینه-ساز دلسوزی، اخلاص، امانت داری و وجدان‌کاری را در مدیران فراهم کند و عملکرد مدیران را بهبود بخشد. مدیران صالح در نگرش و طراحی برنامه‌ها به گونه‌ای عمل می‌کنند که با رعایت مسائل فقهی و اخلاقی سعادت جامعه را تأمین کنند. پیشبرد اهداف آموزشی، تربیتی اسلامی با مدیریت اسلامی حاصل می‌شود. برخورداری از این فضیلت‌ها و رسیدن فرد مسئول و مدیر به تعادل درونی، نفسانی و دستیابی او به ارزش‌های مثبت اخلاقی، مدیریت را بالنده و بارور می‌سازد؛ در نتیجه، عنصر پاسخ‌گویی، امری نهادینه، بالفعل و عینی می‌گردد. مدیر به‌ویژه در مدیریت مدرسه، علاوه بر دانش مدیریت نیازمند روشن‌بینی و بینش است تا بتواند در هر موقعیت نقش مقتضی را ایفا نماید. بینش مدیریت احساس ویژه‌ای است که شکوفایی آن انسان را به کار از طریق دیگران قادر می‌سازد و او را دارای هنر مدیریت می‌نماید. اخلاقی بودن یا نبودن رفتارها و عملکرد می‌تواند موجب بروز پیامدهای مثبت یا منفی در سطح سازمان گردد. از این رو تربیت اخلاقی تأثیری چشمگیر بر فعالیت‌ها و نتایج سازمان دارد: بهره‌وری را افزایش می‌دهد، ارتباطات را بهبود می‌بخشد و درجه خطرپذیری را کاهش می‌دهد؛ زیرا هنگامی که اخلاق حرفه‌ای در سازمان حاکم است جریان اطلاعات به راحتی تسهیل می‌گردد و قبل از ایجاد حادثه مدیر از آن مطلع می‌شوند. از این رو مدیران مدارس که تربیت اخلاقی را تجربه می‌کنند با توانایی و بهبود عملکرد خود در مدیریت مواجه می‌شوند. یافته‌های پژوهش با یافته‌های باقری ششکل و همکاران (۱۴۰۳)، مقام حسینی (۱۴۰۳)، مولایی و جهانیان (۱۴۰۱)، سیفی و ویسه (۱۴۰۰)، نعمتی و بخشی (۱۳۹۶)، رجمانی و رجب زاده (۱۳۹۵)، Panyiwi Kessi et al (2022); Krisnanda & Surya (2019); Lona et al (2020); Malik & Tariq (2016). همسو و همراستا است. در راستای این که هوش معنوی و تربیت اخلاقی تأثیر مثبت و معناداری بر عملکرد مدیران خانم مدارس ابتدایی دارد پیشنهاد می‌شود: (۱) روانشناسان مجربی را انتخاب کنیم که قادر باشند تربیت اخلاقی

تشکر و قدردانی

پژوهشگران مراتب قدردانی و تشکر خود را از کلیه شرکت-کنندگان این پژوهش که با استقبال و بردباری در روند استخراج نتایج همکاری نمودند، اعلام می‌دارند.

تعارض منافع

نویسندگان این مطالعه هیچ گونه تعارض منافی در انجام و نگارش آن ندارند.

منابع فارسی

باقری ششکل، صدراله؛ و رضائی دیزگاه، مراد. (۱۴۰۳). رابطه هوش معنوی با اخلاق کار کارکنان آموزش و پرورش استان گیلان، سومین کنگره بین‌المللی مدیریت، اقتصاد، علوم انسانی و توسعه کسب و کار.

تاجی پور، آمنه؛ مهدوی نسب، خدیجه؛ گودرزوندچگینی، فاطمه؛ و محبیان فر، مهران. (۱۳۹۷). رابطه بین کیفیت زندگی و هوش معنوی بین دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد سنجند، دومین کنفرانس بین‌المللی دستاوردهای نوین پژوهشی در علوم اجتماعی، علوم تربیتی و روانشناسی، کرج.

حسینی، زهرا سادات. (۱۴۰۱). طراحی مدل هوش معنوی مدیران مدارس در استان بو شهر، فصلنامه انگاره‌های نو در تحقیقات آموزشی، ۱(۳): ۸۳-۹۷.

خادمی، مهتاب؛ ویسکرمی، زینب؛ جمشیدی نسب، محمد؛ جودکی، حسین؛ کریمی، محمد مهدی. (۱۴۰۲). شکل‌گیری شخصیت کودکان بالاترین وجه اخلاقی کار معلم با نگاهی به رویکرد تربیت‌منش، اولین همایش بین‌المللی افق‌های نوین در آموزش و پرورش در هزاره سوم، بوشهر.

دارابی دانالو، زهرا. (۱۴۰۳). نقش میانجی هوش معنوی در رابطه بلوغ عاطفی با عملکرد اجتماعی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه دوم زینبیه اصفهان. رویکردی نو بر آموزش کودکان، ۱(۱۶): ۱۳۷-۱۴۶.

رجمانی حلیمه؛ رجب‌دُری حسین. (۱۳۹۵). بررسی تاثیر اخلاق حرفه‌ای بر عملکرد سازمانی در مدیران صنعتی استان فارس. دو فصلنامه حسابداری ارزشی و رفتاری، ۱(۱): ۵۳-۷۵.

روستا، محمدجواد؛ صفری، محمدحسین؛ ابراهیمی، علی؛ و متقی، لیلیاسادات. (۱۴۰۳). بررسی اهمیت تربیت اخلاقی دانش‌آموزان و نقش آن در ارتقای خلاقیت آنها، شانزدهمین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های مدیریت و علوم انسانی در ایران، تهران.

زندگی، هاجر. (۱۳۹۹). اثربخشی آموزش ذهن‌آگاهی بر سبک‌های مقابله با استرس، اضطراب امتحان و شادکامی در دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه، هشتمین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روانشناسی، مطالعات اجتماعی و فرهنگی، تهران.

سیفی، عاطفه؛ ویسه، صید مهدی. (۱۴۰۰). تأثیر هوش معنوی و هوش عاطفی مدیران بر عملکرد کارکنان با نقش میانجی اخلاق کاری (مورد مطالعه: سازمان‌های دولتی استان ایلام). فصلنامه علمی فرهنگ ایلام، ۲۲(۷۰): ۷۷-۱۱۶.

عمورضایی، سعید؛ اسلامی مفیدآبادی، حسین؛ ابراهیمی شقاقی، مرضیه. (۱۴۰۳). نقش و جایگاه مولفه‌های روانشناختی و الزامات شغلی بر عملکرد مدیران مالی با تاکید بر فناوری‌های مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، دهمین کنفرانس بین‌المللی علوم مدیریت و حسابداری، تهران.

عسکریان بیگدلی، مریم؛ اطهری، زینب السادات؛ و ستار، حسین. (۱۳۹۷). بررسی نقش تربیت اخلاقی در رعایت حجاب دانشجویان دختر دانشگاه کاشان، فصلنامه علمی و پژوهشی زن و جامعه، ۹(۲): ۶۹-۱۰۴.

کیانفر، فرهاد؛ شعبانی، حبیبه؛ حسین پور، زیبا. (۱۳۹۸). رابطه هوش معنوی، راهبردهای تنظیم شناختی هیجان و امیدواری با کیفیت زندگی در معلمان زن شهر گتوند، چهارمین کنفرانس ملی توانمندسازی جامعه در حوزه علوم انسانی و مطالعات روانشناسی.

گلزار، حسن؛ غلامی، معصومه؛ زارعی جلیانی، محسن. (۱۴۰۴). بررسی اثر بخشی آموزش هوش معنوی بر مبنای مفاهیم قرآنی بر دلبستگی به خدا و آخرت‌نگری نوجوانان شهر شیراز، رویکردی نو بر آموزش کودکان، ۷(۱): ۷۸-۸۹.

محقق، عارفه؛ و شیرعلیزاده، کوثر. (۱۴۰۳). بررسی رابطه ویژگی‌های رفتاری مدیران، چرخه عمر شرکت و تصمیمات مالی شرکت با عملکرد شرکت در شرکتهای عضو بورس اوراق بهادار تهران، دهمین کنفرانس بین‌المللی علوم مدیریت و حسابداری، تهران.

محمدی، مریم؛ حبیبی، معصومه؛ اسدزاده، مهدی. (۱۴۰۲). نقش نماز در هویت یابی معنوی و اخلاقی فراگیران در نظام تعلیم و تربیت، چهارمین کنفرانس بین‌المللی علوم تربیتی، روانشناسی، مشاوره، آموزش و پرورش.

مقدم حسینی، سامره. (۱۴۰۳). پیش‌بینی عملکرد مدیران مدارس در توانمندسازی معلمان و کارکنان مدرسه بر اساس هوش معنوی و معنویت در محیط کار با میانجی‌گری هوش سازمانی. نشریه مدیریت بر آموزش سازمان‌ها، ۱۳(۱): ۱۲۱-۱۴۰.

مولایی، قاسم؛ و جهانیان، رمضان. (۱۴۰۱). نقش هوش معنوی بر عملکرد مدیران مدارس، مجله مطالعات روانشناسی و علوم تربیتی، ۴(۴۱): ۱۲-۳۲.

نعمتی، لیلیا؛ بخشی، علی. (۱۳۹۶). رابطه هوش معنوی و اخلاق کاری با عملکرد شغلی. اخلاق در علوم و فناوری، ۱۲(۳): ۷۳-۸۰.

فهرست منابع

Alamanda, D. T., Ahmad, I., Putra, H. D., & Hashim, N. A. (2021). The role of spiritual intelligence in citizenship behaviours amongst Muslim staff in Malaysia. *HTS Teologiese Studies/ Theological*

- Behavior: A Comparative Analysis of Islamic vs Conventional Banking Staff of Pakistan, with a Complementary Role of Islamic Religiosity, Mediated by Emotional Intelligence. Mediated by Emotional Intelligence. (October 16, 2021).
- Hosseini, Z. (2022). Designing a model of spiritual intelligence of school principals in Boshahr province. *Quarterly Journal of New Ideas in Educational Research*, 1(2): 83-97. [Persian]
- Khademi, M., Viskermi, Z., Jamshidi-Nasab, M., Jodaki, H., Karimi, M.M. (2023). Formation of children's personality, the highest ethical aspect of teacher's work with a look at the character training approach, First International Conference on New Horizons in Education in the Third Millennium, Bushehr. [Persian]
- Kianfar, F., Shabani, H., Hosseinpour, Z. (2019). The relationship between spiritual intelligence, cognitive emotion regulation strategies, and hope with quality of life in female teachers in Gotvand city, Fourth National Conference on Community Empowerment in the Field of Humanities and Psychological Studies. [Persian]
- Krisnanda, P. H., & Surya, I. B. K. (2019). Effect of emotional and spiritual intelligence on transformational leadership and impact on employee performance. *International Research Journal of Management, IT and Social Sciences*, 6(3), 70-82.
- Lona, W. A., Fanggidae, R. E., Nursiani, N. P., & Maak, C. (2020). The influence of emotional intelligence, intellectual intelligence, spiritual intelligence on employee performance. In 5th International Conference on Tourism, Economics, Accounting, Management and Social Science (TEAMS 2020), 538-545
- Ma, Q., & Wang, F. (2022). The Role of Students' Spiritual Intelligence in Enhancing Their Academic Engagement: A Theoretical Review. *Frontiers in Psychology*, 13, 857842.
- Malik, M. S., & Tariq, S. (2016). Impact of spiritual intelligence on organizational performance. *International Review of Management and Marketing*, 6(2), 289-297.
- Moghadam Hosseini, S. (2024). Predicting the performance of school principals in empowering teachers and school staff based on spiritual intelligence and spirituality in *Studies*, 77(1), 5.
- Amorezaei, S., Eslami Mofidabadi, H., Ebrahimi Shaghaghi, M. (2014). The role and position of psychological components and job requirements on the performance of financial managers with emphasis on financial technologies of companies listed on the Tehran Stock Exchange, 10th International Conference on Management and Accounting Sciences, Tehran. [Persian]
- Arya, Adriansyah P., & Saprialman, S. (2023). Manajemen Kepemimpinan Visioner Kepala Sekolah dalam Mengelola SMK Bhinneka Karawang. *Jurnal Pendidikan Tambusai*, 7(2), 11801-11808.
- Askarian-Begdali, M., Athari, Z., Sattar, H. (2018). Investigating the role of moral education in observing the hijab of female students at Kashan University, *Women and Society Quarterly Scientific and Research Journal*, 9(2): 69-104. [Persian]
- Bagheri Sheshkal, S., Rezaei Dizgah, M. (2024). The relationship between spiritual intelligence and work ethics of education staff in Guilan province, Third International Congress on Management, Economics, Humanities and Business Development. [Persian]
- Choe, K., Kim, S., Lee, C., & Kim, S. (2021). Effect of ethics seminar on moral sensitivity and ethical behavior of clinical nurses. *International journal of environmental research and public health*, 18(1), 241.
- Darabi Danalo, Z. (2024). The mediating role of spiritual intelligence in the relationship between emotional maturity and social performance of female students of Zeinabieh secondary school in Isfahan. *A new approach to children's education*, 6(1), 137-146. [Persian]
- Goktas, S., Aktug, C., & Gezginci, E. (2023). Evaluation of moral sensitivity and moral courage in intensive care nurses in Turkey during the COVID-19 pandemic. *Nursing in critical care*, 28(2), 261-271.
- Golzar, H., Gholami, M., Zarei-Jalilani, M. (2015). Investigating the effectiveness of spiritual intelligence education based on Quranic concepts on attachment to God and the afterlife of adolescents in Shiraz city. *A New Approach to Children's Education*, 7(1), 78-89. [Persian]
- Hameed, S., & Siddiqui, D. A. (2021). Does Spiritual Intelligence leads towards Caring

- Management Research and Humanities in Iran, Tehran. [Persian]
- Seifi, A., Weise, S.M. (2011). The effect of spiritual intelligence and emotional intelligence of managers on employee performance with the role of mediating work ethics (Case study: Ilam province government organizations). *Ilam Culture Quarterly*, 22(70):77-116. [Persian]
- Soonyeeekhun, W., Poolkrajang, A., & Papanai, R. (2024). Development of strategic participatory moral education management model in private vocational colleges. *Journal of Infrastructure, Policy and Development*, 8(9), 8322.
- Tajipour, A., Mahdavi Nasab, K., Goodarzvandchegini, F., Mohebianfar, M. (2018). The relationship between quality of life and spiritual intelligence among students of Islamic Azad University, Sanandaj Branch, Second International Conference on New Research Achievements in Social Sciences, Educational Sciences and Psychology, Karaj. [Persian]
- Timang, M., Nadeak, B., & Sihotang, H. (2021). The Influence Of The Principal's Managerial Ability, Training And Spiritual Intelligence On Teacher Performance At Smpn 1 Rantepao. *International Journal of Research-Granthaalayah*, 9(2), 248-256.
- Yusra, D.M., Citra, Y. D., & Rosnita, R. (2023). Explicit Instruction Based E-Module Development on Momentum and Impulsive Material. *Integrated Science Education Journal*, 4(1), 14-19.
- Zandi, E., (2010). The effectiveness of mindfulness training on coping styles with stress, test anxiety and happiness in female high school students, 8th National Conference on Sustainable Development in Educational Sciences and Psychology, Social and Cultural Studies, Tehran. [Persian]
- Zhang, N., Li, J., Xu, Z., & Gong, Z. (2020). A latent profile analysis of nurses' moral sensitivity. *Nursing ethics*, 27(3), 855-867
- the workplace with the mediation of organizational intelligence. *Journal of Management on Organizational Education*. 13 (1): 121-140. [Persian]
- Mohaghegh, A., Shiralizadeh, K. (2014). Investigating the relationship between behavioral characteristics of managers, company life cycle and company financial decisions with company performance in companies that are members of the Tehran Stock Exchange, 10th International Conference on Management and Accounting Sciences, Tehran. [Persian]
- Mohammadi, M., Habibi, M., Asadzadeh, M. (2023). The role of prayer in the spiritual and moral identification of learners in the education system, 4th International Conference on Educational Sciences, Psychology, Counseling, and Education. [Persian]
- Molaei, Q., Jahanian, R. (2022). The role of spiritual intelligence on the performance of school principals, *Journal of Psychological and Educational Sciences Studies*, 4 (41): 12-32. [Persian]
- Nemati, L., Bakhshi, A. (2017). The relationship between spiritual intelligence and work ethics with job performance. *Ethics in Science and Technology*. 12 (3):73-80.[Persian]
- Panyiw Kessi, A. M., Suwardi, W.Z. Mukhtar, A. ., Asmawiyah, A. ., & Pratiwi AR, D. (2022). Islamic Leadership, Emotional Intelligence, and Spiritual Intelligence on Passion of Work and Performance. *Golden Ratio of Human Resource Management*, 2(1), 15 - 26.
- Rajmani, H., Rajab Dori, H. (2016). Studying the effect of professional ethics on organizational performance in industrial managers in Fars province. *Two Quarterly Journals of Value and Behavioral Accounting*. 1 (1): 53-75. [Persian]
- Rousta, M. J., Safari, M. H., Ebrahimi, A. and Mottaqi, L. (2024). Investigating the importance of moral education of students and its role in promoting their creativity, 16th International Conference on